

Musiki Muallim Mektebi (1924-1937) School of Music Teachers (1924-1937)

Zafer TANGÜLÜ*
Sabri BECERİKLİ**

Öz

Bu çalışmanın amacı 1924 yılında açılan ve müzik öğretmeni yetiştiren bir öğretmen okulu olan Musiki Muallim Mektebinin tarihsel sürecinden kısaca bahsetmek ve okulun idari yapısı, öğrenci sayısı ile eğitim-öğretim faaliyetleri hakkında bilgi vermektir. Öğretmen okulları Osmanlı'dan Cumhuriyete miras kalmıştır. Osmanlı'da ilköğretim ve ortaöğretim kademelerine öğretmen yetiştiren öğretmen okulları olsa da müzik branşında öğretmen yetiştiren bir okul yoktu. Cumhuriyet'in ilanından sonra ilk defa müzik öğretmeni yetiştirmek için Musiki Muallim Mektebi adında bir okul faaliyete geçirilmiştir. Bu okul 1934 yılında Milli Musiki ve Temsil Akademisinin bir şubesi ve 1937'de Gazi Terbiye Enstitüsünün bir bölümü olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Çalışma telif eserler, devlet istatistikleri ve yönetmeliklerin vermiş olduğu bilgiler çerçevesinde oluşturulmuş, yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Musiki Muallim Mektebi, Cumhuriyet Tarihi, Müzik Öğretmeni Yetiştirme.

Abstract

The aim of the present study is to briefly talk about the historical process of the School of Music Teachers (Musiki Muallim), a teacher school that opened in 1924 and educated music teachers, and to provide information about the school's administrative structure, number of its students and its educational activities. Teacher Training schools were inherited from the Ottoman Empire to the Republic. Even though there were teacher training schools in the Ottoman Empire that educated teachers for primary and secondary education levels, there was no school that educated music teachers. After the proclamation of the Republic, an institution called Music School was launched for the first time in order to train music teachers. This school continued to operate as a branch of the National Music and Representation Academy in 1934 and as part of the Veterans Training Institute in 1937. The present study was generated within the framework of the knowledge and information provided by copyright works, state statistics and regulations, and document analysis, which is one of the qualitative research methods, was used as a method of analysis.

Keywords: School of Music Teachers, Republic History, Music Teacher Training.

Giriş

Rüşdiye mekteplerine öğretmen yetiştirmek için İstanbul'da 1848'de bir erkek öğretmen okulu, Dârümuallimîn açılmıştır. Bu okul Türkiye tarihindeki ilk öğretmen okulu olma özelliğine sahiptir. İlerleyen yıllarda Dârümuallimîn'in diğer öğrenim kademelerine de öğretmen yetiştiren kısımları olan sıbyan ve âlî şubeleri de açılmıştır. 1870 senesinde ise kız okullarına öğretmen yetiştirmek için İstanbul'da Dârümuallimât açılmıştır. İstanbul'da açılan öğretmen okullarından sonra taşrada da öğretmen okulları açılmaya başlanmış, özellikle 1880'li yıllardan itibaren dârümuallimînler, 1910'lu yıllardan sonra da dârümuallimâtlar taşrada yaygınlık kazanmıştır (Detaylı Bilgi İçin Bkz. Öztürk, 1998; Tümer, 2013; Ünal & Birbudak, 2013). Fakat bu okullarda müzik öğretmeni yetiştirmek için ayrıca bir program uygulanmamıştır (Özden, 2013: 85). Cumhuriyet döneminde ise müzik öğretmeni yetiştirmek adına 1924'te Ankara'da Musiki Muallim Mektebi adıyla bir okul açılmıştır (Maarif Vekilliği, 1944: 106). Bu okul Türkiye eğitim tarihinde müstakil olarak müzik öğretmeni yetiştirmek için açılan ilk kurum olmuştur (Özden, 2013: 85).

Musiki Muallim Mektebi, öğretime 1924'ün kasım ayında Cebeci'de bir evde 12 öğrenci ile başlamış olup (Maarif Vekilliği, 1944: 106; Altunya, 2006: 613; Öztürk, 1998: 180) lise ve orta mektepler ile muallim mekteplerinde (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3) batı müziğinde eğitim verebilecek müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulmuştur (Özden, 2013: 85).

* Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, zafertangulu@gmail.com.

** Arş. Gör. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, beceriklisabri@uludag.edu.tr.

Musiki Muallim Mektebi yatılı ve ücretsiz bir okul olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3; Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4091). Öğrencinin dışardan herhangi bir işle meşgul olması, okul haricinde verilen konserlere iştirak etmesi yasaklanmıştır (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 4; Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408). Yatılı öğretmen okullarında öğrencilerin başka işle meşgul olmasının yasaklanmasının başka örneklerini de görmek mümkündür. Nitekim Yüksek Muallim Mektebinde de benzer yasaklar olmuştur. Böyle bir kuralın konulması muhtemeldir ki öğretmen olacakların sadece kendi işine konsantre olması isteginden kaynaklanmıştır (Becerikli, 2019: 159, 177, 192).

Okulun kurucu müdürlüğünü Osman Zeki (Üngör) üstlenmiş, öğretmenler kadrosunu ise Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrasının üyeleri oluşturmuştur (Altunya, 2006: 613; Öztürk, 1998: 180). Okul 1934 yılına kadar öğretmen okulu olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüş bu yıldan itibaren ise önemli bir değişiklik gerçekleşmiş ve Milli Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu adı ile bir kanun yayımlanmıştır. Kanun Türkiye’de müzik eğitimi adına bir Akademinin kurulmasını sağlamıştır. Ankara’da kurulacak Akademinin amaçları; “Memlekette ilmî esaslar dahilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak, sahne temsilinin her şubesinde ehliyetli unsurlar yetiştirmek, musiki muallimi yetiştirmek” olarak belirlenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda Akademi, Musiki Muallim Mektebi, Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrası ve Temsil Şubesinden oluşturulmuştur. Musiki Muallim Mektebi mezunlarının yeteneklerine göre Riyaseti Cumhur Orkestrasına veya Temsil Şubesine aktarılmaları ya da orta öğretim müzik öğretmenliğine atanmalarına karar verilmiştir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3-24; Resmi Gazete, 1931, Kânunusani 31: 209-221; 1934, Temmuz 4: 4091). 1937-38 ders döneminde ise okulun öğretmen yetiştiren kısmı Gazi Terbiye Enstitüsüne dahil edilerek müzik öğretmeni yetiştiren bir bölüm haline getirilmiştir (Altunya, 2006: 145, 634).

Musiki Muallim Mektebi

Mevzuat

Okulun tarihsel sürecinde (1924-1937) idari yapısını düzenleyen bir kanun ve iki de talimatname yayımlanmıştır. Bunlarda bahsi geçmeyen hususların da öğretmen okulları nizamnameleri ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Okul ile ilgili ilk düzenleme 1925 yılında yayımlanan talimatname ile gerçekleşmiştir. Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi adıyla yürürlüğe konan bu talimatname 18 maddeden oluşmuştur. Bir diğer önemli talimatname 1931 yılında yayımlanmıştır. Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi adı ile yürürlüğe konulan talimatname 12 madde ve bir de geçici maddeden oluşturulmuştur. 1928, 1932 yıllarında ise yürürlükte olan talimatnamelerde ufak değişiklikler yapılmış fakat genel yapıya dokunulmamıştır. 1934 yılında ise 22 maddelik Milli Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu yürürlüğe konulmuştur (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3-24; Resmi Gazete, 1928, Teşrinisani 28: 6134; 1931, Kânunusani 31: 209-221; 1931, Nisan 8: 407-408; 1932, Teşrinisani 27: 2260; 1934, Temmuz 4: 4090-4091).

Musiki Muallim Mektebinin ilk talimatnamesinde lise ve orta mektepler ile muallim mekteplerine müzik öğretmeni yetiştirmek için kurulduğu belirtilmiştir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3). 1931’de ise bu durumda bir değişiklik yapılarak okulun muallim mekteplerine müzik öğretmeni yetiştirmek için açıldığı ifadesi talimatnameden çıkarılmıştır (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 407). 1934 yılında kurulmuş olan Milli Musiki ve Temsil Akademisinin amaçlarından biri de musiki muallimi yetiştirmek olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Musiki Muallim Mektebi, Akademinin bünyesine dahil edilmiştir. Böylece okul müstakil olarak öğretmen yetiştiren bir kurum olmaktan çıkarılarak başka bir kurumun teşkilatı altında öğretmen yetiştiren bir şubeye dönüştürülmüştür. Yayımlanan kanun ve talimatnameler ile birlikte Musiki Muallim Mektebinin idari yapısı, öğrenci giriş şartları, eğitim müfredatı gibi

temel bilgilere ulaşmak mümkündür (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3-24; Resmi Gazete, 1928, Teşrinisani 28: 6134; 1931, Kânunusani 31: 209-221; 1931, Nisan 8: 407-408; 1932, Teşrinisani 27: 2260; 1934, Temmuz 4: 4090-4091).

Kayıt ve kabul Şartları

1925 yılında Musiki Muallim Mektebine girmek isteyenlerde aranan şartlar; Türk olmak, 13 yaşından küçük 17'den büyük olmamak, ilk mekteplerden mezun olmak ve müziğe yeteneği olduğunu yapılacak muayene ve imtihanlarla ispat etmek, ruhsal ve bedeni olarak sağlam olmak şeklinde belirlenmiştir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 4).

1931 yılında giriş şartlarında bazı değişiklikler yapılmıştır. Yaş sınırlaması 12 ile 14 olarak değiştirilmiş, adayın sesinin güzel olması gerektiği, ilk mektepten iyi derece ile mezun olması zorunluluğu yeni bir şart olarak ilave edilmiştir. Sağlıklı olma koşulunda ise herhangi bir değişiklik yapılmamış, ayrıca ilk yönetmelikte net bir şekilde vurgulanmamış olan öğrencilerin sınav ile alınması durumu 1931'de daha açık ifade edilmiş ve sınava giren öğrencilerden başarılı olanlar belirlenen kontenjandan fazla olur ise içlerinden okulda öğretimi yapılan müzik aletlerinden kullanabilenlerin tercih edileceği belirtilmiştir (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408).

Okul, Milli Musiki ve Temsil Akademisinin bir şubesi olarak planlandıktan sonra ilkokul ve ortaokul mezunlarını öğrenci olarak kabul etmeye başlamıştır. Fakat ilkokul mezunları için okula giriş sınavına alınmadan önce sınava tabi tutularak, ortaokul mezunları ise doğrudan giriş sınavına kabul edilmiştir (Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4091).

Eğitim süresi

Okulun ilk olarak süresi dört yıl diye belirlenmiştir. Bunun ilk üç senesi öğretime, son senesi ise staja ayrılmıştır. Ayrıca okulun bir de hazırlık sınıfı olan ihzari kısmı vardır. Okula giren öğrenci ihzari sınıfına aday olarak kaydedilmiştir. Hazırlık sınıfını geçmeyi başaranlar birinci sınıfa girmeye hak kazanmışlardır. Hazırlık sınıfında başarı sağlayamayanlar olursa diğer öğretmen okullarına gönderilmeleri yönünde karar alınmıştır (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3-5). 1931'deki talimatname de ise okulun süresi değiştirilmiş ve eğitim-öğretim iki devreli yapılmıştır. Böylece okulun ilk üç yılı orta, son üç yılı ise meslek bölümü olarak planlanmıştır. Fakat bu değişiklikten önceki dönemdeki kurallara göre okuyan öğrencilerin etkilenmemesi için yeni sistemin uygulanmasından muaf tutulmaları kararı alınmıştır (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408; 1931, Kânunusani 31: 216-217).

Musiki Muallim Mektebi 1934'de Milli Musiki ve Temsil Akademisinin bünyesine dahil edildikten sonra okul ilk okul üzerine altı senelik yatılı ve parasız olmak üzere genel orta eğitimle birlikte teorik ve uygulamalı müzik eğitimin verildiği bir yer olarak tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4091).

Eğitim-öğretim faaliyetleri

Dersler

1925 yılında yayımlanan talimatnameye göre okulda verilmesi planlanan dersler; Musiki nazariyatı, armoni, kompozisyon, kontrpuan, musiki tarihi, musiki kıraati, vokal, Türkçe edebiyat, bediyat, umumi medeniyet tarihi, Türkiye medeniyeti tarihi, Türkiye coğrafyası, ruhiyat, fenn-i terbiye ve usul-i tedris, Fransızca,¹ tabiat tetkiki, tatbiki hikmet ve kimya, ilmi ve tatbiki hesap ve hendese, umumi ve tatbiki hıfzıssıhha, vataniyat ve mesleki ahlak, terbiye-i bedeniye diye sıralanmıştır (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 4-5).

¹ Resmi Gazetede yer alan talimatnamede Almanca yazmasına rağmen yayımlanmış olan kitapçıkta Almancanın üstü çizilerek yerine Fransızca yazılmıştır (Resmi Gazete, 1341, Eylül 6: 450; Musiki Muallim Mektebi, 1341: 5).

Her öğrenci keman, piyano, flüt ve viyolonselden birini çalmak zorundaydı. Öğrencilerin kullanacakları küçük müzik aletleri ile kitap ve diğer ders araç-gereçleri ücretsiz olarak verilmiştir. Öğrenciye verilen müzik aleti birinci yılın sonunda kendisine zimmetlenerek demirbaş listesinden düşürülürdü. Üçüncü sınıfın sonuna dek müzik aletinin tamirini okul üstlenmiş, bundan sonra sorumluluk kendilerine bırakılmıştır. Müzik aletini kaybetmeleri durumunda da yenisini kendi harçlıklarından almaları gerekiyordu (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 4; Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408). 1931 yılında “Musiki Muallim Mektebinde salon orkestrasına ait sazlar tedris edilir.” şeklinde bir madde eklenmiştir. Bu madde gereğince her öğrencinin kemana mecburi olarak öğrenmesi istenmiş, keman haricinde öğrencinin yeteneğine göre ikinci bir enstrüman öğretilbileceği belirtilmiştir (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408).

1931 yılında okulun müfredatında bazı değişiklikler yapılmıştır. 1925 yılındaki talimatnameden farklı olarak yeni programa kızlar için nakış ve dikiş dersleri eklenmiştir. Hıfzıssıhha dersi kaldırılmış, bazı derslerin isimleri değiştirilmiş, yabancı dil olarak herhangi bir dilin verileceği bilgisi yerine ecnebi lisanı diye genel bir tabir kullanılmıştır. Fakat programı bu birkaç değişiklikten dolayı önceki programdan çok farklı olarak nitelendirmek doğru olmayacaktır. 1931’de okulun programı şu şekilde tespit edilmiştir; Musiki nazariyatı, armoni, kompozisyon, kontrpuan, musiki tarihi, musiki kıraati, Türkçe ve edebiyat, ecnebi lisanı, tarih-coğrafya, yurt bilgisi, ruhiyat ve terbiye, ders tatbikatı, tabii ilimler, tatbikî fizik ve kimya, riyaziye, beden terbiyesi, kızlar için nakış ve dikiş, resim (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 4-5; Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408).

Staj dönemi

Son sınıf staj dönemi olarak planlanmıştır. “Tatbikat” dönemi diye adlandırılan bu evrede öğrencilere “muallim muavini” unvanı verilmiştir. Muallim muavinleri kendi okullarının kadrosuna dahil edilerek 10 lira maaşla stajyerlik yapmışlardır. Staj döneminde muallim muavini okul içerisindeki alt kademe sınıflarda derslere girerek staj uygulamalarını gerçekleştirmiştir. Böylelikle öğretmen adaylarının deneyim kazanması sağlanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının mesleğiyle ilgili öğretmenlerinin nezareti altında Bakanlığın uygun gördüğü diğer ilkokullarda da uygulama yapmalarında sakınca görülmemiştir. Öğrencilere kendi okullarının alt sınıflarında staj yaptırılmasının altında yatan sebep Cumhuriyetin ilk yıllarında Ankara’da yeterli düzeyde müzik altyapısı olan ilkokulun olmayışı olabilir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 6). Nitekim ilerleyen yıllarda bu kural üzerinde değişikliğe gidilmiş, staja gidecek son sınıf öğrencilerinin merkezdeki okullara gitmesi uygun görülmüştür (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408).

Tatbikat senesinin sonunda yapılan sınavda başarılı olanlara “musiki muallimlik şehadetnamesi” alma hakkı verilmiştir. Başarısız olanların bir sene daha muallim muavini sıfatıyla mektepte kalıp staj görmelerine müsaade edilmiştir. Eğer başarısızlık tekrar ederse staj sonunda en azından ilkokulda müzik öğretmenliği yapabilmeleri adına öğrencilere ilk mektep musiki muallimliği ehliyetnamesi verilmiştir. Öğrenci başarılı olsa da yaşı 20’ye ulaşmadı ise diplomasını almasına müsaade edilmemiştir. Bu nedenle yaşı küçük olanlar tatbikat sınavlarına girmeyerek mektepte alıştırmaya devam ettirilmeleri uygun görülmüştür (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 6-7).

Öğrenci sayıları

Musiki Muallim Mektebi yatılı ve ücretsiz bir okul olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3; Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4091). Okul 1934’de Milli Musiki ve Temsil Akademisinin bünyesine dahil edildikten sonra sadece yatılı öğrenci almamış gündüzlü öğrenci alımına da izin verilmiştir (Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4091).

Okulun ilk öğrencileri Ankara Erkek İlköğretmen okulundan seçilen 6 kişi idi. Kısa bir süre sonra bunlara İstanbul Balmumcu Darüleytamından seçilen 6 öğrenci daha eklenerek öğrenci sayısı 12'ye çıkarılmıştır. Fakat öğrencilerin okulun öğretim seviyesine uygun seçilmediği yönünde eleştiriler olmuş ve bu öğrencilerden 5'i okuldan çıkarılmıştır (Altunya, 2006: 615). Bundan sonra böyle olumsuz bir durum ile karşılaşmaması için okula gönderilecek öğrencilerin seçimi ile ilgili bir genelge yayımlanmıştır (Maarif Vekâleti, 1926: 6-7).

Genelgede Musiki Muallim Mektebine okullardan gönderilecek öğrencilerin nasıl olması gerektiği yönünde bir talimat verilmiştir. Öğrencilerin zeki ve nezaket açısından okullarının en önde gelenleri olması, müziğe yetenekli olması, seslerinin güzel olması, sorunlu bir kişi olmamaları konusunda uyarılarda bulunulmuş ve özellikle daha önce gönderilmiş olan darüleytam öğrencileri gibi olmaması, böyle bir durumda gönderen okulun sorumlu tutulacağı bilgisi verilmiştir (Maarif Vekâleti, 1926: 6-7). Aşağıdaki tabloda ise kaynaklardan elde edilen veriler doğrultusunda yıllara göre okuyan ve mezun olan öğrenci sayıları verilmiştir (Cumhuriyet Halk Partisi Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938: 210-211; Yücel, 1994: 90).

Tablo 1: Yıllara göre öğrenci sayıları

Yıllar	Öğrenci Sayıları			Mezun Öğrenci Sayıları		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
1924-25	30		30			
1925-26	42		42			
1926-27	40		40			
1927-28	74		74			
1928-29	56	33	89	6		6
1929-30	73	29	102	11		11
1930-31	67	30	97	14	1	15
1931-32	79	44	123	2	1	3
1932-33	21	19	40	2	5	7
1933-34	25	12	37	9	3	12
1934-35	51	69	120	7	8	15
1935-36	77	71	148			
1936-37	78	73	151			
1937-38	41	40	81			

Öğrenci sayıları ile ilgili tablo maarif istatistiklerinden, Yücel (1994)'in vermiş olduğu bilgilerden, Cumhuriyet Halk Partisinin on beşinci yılına özel yayımlanmış olan kitaptan derlenmiştir. Verilen bilgiler arasında ufak tefek farklılıklara rastlanılmıştır. Fakat okulun öğrenci gelişimi hakkında bir fikir ortaya koyabilmek adına böyle bir tablo oluşturulmuştur. Kaynaklar değerlendirildiğinde maarif istatistiklerinde 1927 ile 1932 yılları arasında verilen öğrenci sayıları ile Halk Partisinin on beşinci yıl kitabından elde edilen verilerin uyumlu olduğu görülmüştür. 1932 yılından sonra ise istatistiklerde 1933-34 ile 1937-38 yıllarına rastlanılmıştır. Bu yıllardaki istatistiklerde 1933-34 yılında 79 erkek, 53 kız olmak üzere toplamda 132 öğrenci, 1937-38'de 37 erkek, 46 kız olmak üzere toplamda 83 öğrencinin okuduğu bilgisi verilmiştir. Tablodaki veriler ise 1924 yılından 1938'e kadar kesintisiz bilgi veren on beşinci yıl kitabından alınmıştır. Burada şöyle bir durumda ortaya çıkmaktadır 1929'dan itibaren okuldaki öğrenci sayısı artarken Halk Partisi on beşinci yıl kitabında 1933-34 yılında 37 olarak verilen öğrenci sayısı maarif istatistiklerinde orta kısma devam eden öğrenci sayısı olarak verilmiştir. Ayrıca Maarif Vekâletinin çıkarmış olduğu bir kitapta 1935-36'da öğrenci sayısı 67 olarak verilmiştir. Burada da benzer bir orta mektep ve meslek kısmı ayrımı gerçekleşmiş olabilir. Bütün bu bilgiler istatistiksel olarak genel bir kanı oluştursa da verilen rakamlarda eksiklikler veya hatalar olabileceğini de ortaya koymuştur (Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü 1933: 46; Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, 1935: 398; Başvekâlet İstatistik Umum Direktörlüğü,

1939: 260; Cumhuriyet Halk Partisi Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938: 210-211; Maarif Vekilliği, 1944: 106).

Mezun sayılarında da yukarıda bahsi geçmiş olan soru işaretlerini görmek mümkündür. Mezun öğrenciler ile ilgili bilgiler maarif istatistikleri ve Yücel (1994)'in verdiği bilgilerden alınmıştır. Rakamlar hemen hemen örtüşmekle birlikte Yücel, 1931-32 yılında 2 erkek ve 1 kız öğrencinin mezun olduğu bilgisini verirken istatistikte 2 erkek, 5 kızın mezun olduğu bilgisine rastlanılmıştır. Yücel ise istatistikte 1931-32 yılı için belirtilmiş olan bilginin aynısını bir sonraki yıl için vermiştir (Başveکہlet İstatistik Umum Müdürlüğü, 1933: 46; Yücel, 1994: 90). Ayrıca hem öğrenci sayıları hem de mezun sayıları ile ilgili şunu belirtmek gerekir ki tabloda boş olan kısımlar sıfır değildir. Sadece o yıllardaki bilgilere ulaşamadığı için boş bırakılmıştır.

İdari ve öğretim kadrosu

1925 yılındaki talimatnamede okulun idari ve öğretim kadrosu bir müdür, bir müdür yardımcısı, bir dahiliye müdürü, eğitim-öğretimi yeterli düzeyde sürdürebilecek kadrolu ve yarı zamanlı öğretmenlerden oluşturulacağı planlanmıştır. Müdürün mutlaka batı müziğini bilmesi ve bunu da diploması ile ispatlaması gerekmiştir. Müdüre, Maarif Vekâleti tarafından yardımcısını, dahiliye müdürünü ve öğretmenleri seçme hakkı verilmiş olup bu seçimini Vekâlete bildirerek onların onayıyla gerçekleştirmesine müsaade edilmiştir. Ayrıca okulda bir tahrirat ve hesap kâtibi, ambar ve depo memuru ve gereği kadar memur ile hademeler istihdam edileceği belirtilmiştir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 3). 1931 yılındaki talimatnamede okulun idari yapısında değişiklik olmuştur. Bu durum okulun süreç içerisinde geliştiğinin göstergesidir. Okulun müdür yardımcısı biri başmüdür yardımcısı olmak üzere iki olarak belirlenmiş, ders aletleri ve kütüphane memurluğu kadrosu tahsis edilmiştir (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 407). 1934 yılında ise okul Milli Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilatı içerisine dahil edildiğinden idari kadro Akademinin idari kadrosu olarak belirlenmiştir. Akademiyi yöneten müdür ve yardımcılar ile idari işleri yürüten memurlar Musiki Muallim Mektebinin de yöneticileri olmuştur. Yalnız Musiki Muallim Mektebi, Akademinin bir şubesi olduğundan şubenin başına bir şef atanmıştır. Şube şefi müdürün başkanlığında toplanan ve Akademinin eğitim-öğretim ile idari işlerinin görüşüldüğü Akademi Meclisinin üyesi idi (Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4090-4091).

Okulun ilk müdürlüğünü Osman Zeki (Üngör), öğretmenliklerini ise Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrasının üyeleri oluşturmuştur (Öztürk, 1998: 180; Altunya, 2006: 613; Maarif Vekilliği, 1944: 106). Aşağıdaki tabloda okulun yıllara göre öğretmen sayısı verilmiştir (Cumhuriyet Halk Partisi Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938: 210-211).

Tablo 2: Yıllara göre öğretmen sayıları

Yıllar	Öğretmen Sayıları	Yıllar	Öğretmen Sayıları
1924-25	14	1931-32	27
1925-26	9	1932-33	29
1926-27	15	1933-34	28
1927-28	20	1934-35	34
1928-29	63	1935-36	31
1929-30	30	1936-37	30
1930-31	29	1937-38	30

Yukarıdaki tablo dışında istatistiklerden edinilen farklı bilgilere göre okulda 1933-34'te kadrolu olmak üzere 20 erkek, 8 kadın, kadrosu başka kurumda olup ücreti karşılığında ders veren 2 erkek ve 2 kadın öğretmen vardı (Başveکہlet İstatistik Umum Müdürlüğü, 1935: 437). 1937-38'de ise okulda kadrolu olarak 22 erkek, 9 kadın öğretmen, kadrosu başka kurumda olup ücret karşılığında ders vermiş olan 10 erkek öğretmen görev yapmıştır (Başveکہlet İstatistik Umum Direktörlüğü, 1939: 279). Bu bilgiler tablo 2 ile karşılaştırıldığında yukarıda öğrenci sayılarında olduğu gibi öğretmen sayılarında bazı yıllarda farklılık olduğunu göstermektedir.

Mezuniyet şartları

Mezun olmak için öğrencilerin belli şartları yerine getirmesine önem verilmiştir. Okulun ilk talimatnamesinde öğrencilerin derslerinde başarılı olarak üst sınıflara geçmeleri ve tatbikat sınıfında başarılı olmaları aksi halde üst sınıfa geçemeyenlerin diğer öğretmen okullarına naklinin gerçekleştirileceği belirtilmiştir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 6-7). 1931 yılında okulun süresinin iki devreli 6 sene olarak planlanmasının ardından önceki talimatnamenin ilgili kısmında değişiklik yapılmıştır. Bahsi geçen talimatnameye göre birinci sınıftaki öğrencilerin sınıfta kalmaları neticesinde önceki talimatnamedeki uygulamanın devam ettirilmesi, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıflarda ise iki sene üst üste sınıfta kalanların vaziyetinin muallimler meclisince tetkik edilmesi kararı alınmıştır. Meclisin ise öğrencinin ihracı veya diğer bir muallim mektebine nakli için Vekâletten talepte bulunmasına karar verilmiştir (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408). Okulun eğitim-öğretimi iki devreli planlanınca daha önceki yıllarda son sınıf olan dördüncü sınıf 1931 itibarıyla bir ara sınıf olmuştur. Dördüncü sınıfı bitirenlerin Türkçe ve yabancı dil hariç genel derslerle beraber musiki nazariyatı dersine ait mezuniyet sınavını vermeleri gerekmiştir. Türkçe ve yabancı dil ile mesleki malumat ve musiki ihtisas derslerine ait sınavların altıncı sınıfın sonunda yapılması planlanmıştır. Her ders senesi sonunda ise öğrenci musiki derslerinden sınava tabi tutulmuştur. Dördüncü ve altıncı sınıftan başka sınıflardaki öğrenciler, öğretmenlerin senede iki yazılı yoklaması ve dönem içerisindeki sözlü sınavlarından başarılı olarak üst sınıflara geçme hakkı elde etmiştir (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408; 1931, Kânunusani 31: 216-217).

1934'te eğitim-öğretim sürecinde müziğe yeteneği olmadığı anlaşılanların genel dersleri iyi ise diğer ortaokulların, liselerin veya öğretmen okullarının muadil sınıflarına yatılı ve parasız olarak nakil edilmesine izin verilmiştir. Genel derslerde zayıf olanların ise okudukları sınıfa kadar ders gördüklerini belirten bir evrak verilerek okul ile ilişkilerinin kesilmesine karar verilmiştir (Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4091).

Mezuniyet sonrası hayat

Okuldan mezun olanlar zorunlu hizmetle yükümlü tutulmuşlardır. Tayin edilen öğretmenler gittikleri yerlerde on beş yıl boyunca çalışmak zorunda idi (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 69). Zorunlu hizmet anlayışının, öğretmen okullarının yatılı ve parasız olmasından kaynaklı uygulanan genel bir kuralı olduğunu söylemek mümkündür (Becerikli, 2019: 279-288). Zorunlu hizmetten kaçan veya okurken ilişigi kesilenler² Dârümuallimîn ve Dârümuallimât Nizamnamesinin³ 35. maddesi gereğince tazminatla yükümlü tutulmuşlardır. Bu tazminat kovuşturması için öğrencilere okullarına kabul olduklarında ve okuldaki masraflarına karşılık gelen birer senet imzalatılmıştır (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 9). Zorunlu hizmette, okulu üstün başarı ile bitiren öğrencilere bir istisna tanınmıştır. Başarı ile mezun olup atanan öğretmenlere hizmetlerinin ikinci yılını doldurduktan sonra Vekâletçe alanları ile ilgili eğitim almak için Batı memleketlerine gönderilme hakkı verilmiştir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 7). 1931 ile 1934 yıllarındaki düzenlemelerde bu konuya yer ayrılmamıştır (Resmi Gazete, 1931, Nisan 8: 408; 1934, Temmuz 4: 4091).

² 1934 yılında tazminatın yapılan masrafların %50'si kadar faizi ile geri alınması kararlaştırılmıştır. Fakat belirli bir süre görev yapıp görevinden ayrılanların devlete hizmet ettikleri süre maddi olarak hesaplanarak tazminat miktarından düşülmesi uygun görülmüştür (Resmi Gazete, 1934, Temmuz 4: 4091).

³ Musiki Muallim Mektebi talimatnamesinde atıfta bulunulan Dârümuallimîn ve Dârümuallimât Nizamnamesi, 1915 yılında yayımlanmış olan Dârümuallimîn ve Dârümuallimât Nizamnamesidir (Musiki Muallim Mektebi, 1341: 9; Nizamname hakkında detaylı bilgi için bkz. Maarif-i Umumiye Nezareti, 1331). Bu nizamname 1930 yıllara kadar yürürlükte kalmıştır (Öztürk, 1998: 13).

Sonuç

Türkiye tarihinde ilk müzik öğretmeni yetiştiren öğretmen okulu olarak yer edinen Musiki Muallim Mektebi 1924’de müstakil bir okul olarak açılmıştır. Musiki Muallim 1934 yılında yayımlanan Milli Musiki ve Temsil Akademisininin Teşkilât Kanunu ile birlikte başka bir kurumun bünyesine katılmış, 1937-38 eğitim-öğretim döneminde de Gazi Terbiye Enstitüsüne bağlı üç yıllık müzik öğretmenliği bölümüne dönüştürülmüştür.

Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulmuş olan Musiki Muallim Mektebi müzik öğretmenliği yetiştiren bölümlerinin atası olarak kabul edilebilir. Bu okul ilk yıllarında çok az öğrenci ile öğretime başlamış, zaman içerisinde ise öğrenci sayısı artırılmıştır. Okul bir öğretmen okulu olarak müfredatında müzik eğitimi ve genel teorik derslerin yanısıra öğretmenlik meslek derslerinden olan usul-i tedris (öğretim yöntemleri) dersini barındırmıştır. Ayrıca öğretmenlik pratiğinin artırılması adına son senede staj uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

Musiki Muallimde üst sınıflara geçemeyenlerin başka okullara nakledilmeleri veya ihraç edilmeleri yönünde kararlar alınmıştır. Bu durum öğrenci başarısının üzerinde durulduğunu göstermektedir. Hatta en başarılı öğrenciler zorunlu hizmetlerinin iki yılını çalıştıktan sonra yurt dışına gönderilmeleri yönünde 1925 talimatnamesine bir ibare yer almıştır. Ayrıca başarısız olan öğrencilerin de kaybedilmek istenmemesi ve başka okullara özellikle de diğer öğretmen okullarına nakledilmeleri devletin eğitimi kesime olan ihtiyacını göstermesi bakımından önemlidir.

Okulun eğitim-öğretim anlayışı Batı müziğinin öğretilmesi üzerine kurulmuştur. Öğrencilerin öğrenmekte zorunlu oldukları müzik aletleri Batı kaynaklıdır. Bu durum şunu göstermektedir ki Cumhuriyet dönemi müzik eğitimi anlayışı Batı temel alınarak oluşturulmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

- Altunya, N. (2006). *Gazi eğitim enstitüsü gazi orta öğretmen okulu ve eğitim enstitüsü (1926-1980)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını.
- Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü. (1933). *Maarif 1923-1932 istatistikleri*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü. (1935). *Maarif 1933-1934 istatistiği*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Başvekâlet İstatistik Umum Direktörlüğü. (1939). *Maarif 1937-1938 istatistiği*. İstanbul: Suhulet Basımevi.
- Becerikli, S. (2019). *Öğretmen yetiştirmede İstanbul yüksek öğretmen okulu modeli (1924-1978)*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Cumhuriyet Halk Partisi Onbeşinci Yıl Kitabı*. (1938).
- Erdem, Y. T. (2013). *II. Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e kızların eğitimi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Maarif Vekilliği. (1944). *Türkiye Cumhuriyeti maarifi 1923-1943*. Ankara: Maarif Matbaası.
- Maarif Vekâleti. (1926). *Tebliğler Mecmuası*, 7, 1926, Ağustos 15.
- Maarif-i Umumiye Nezareti. (1331). *Dârümuallimîn ve dârümuallimât nizamnamesi*. İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Musiki Muallim Mektebi*. (1341). İstanbul: Vatan Matbaası.
- Özden, E. (2013). *Osmanlı maârifi’nde mûsikî*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, C. (1998). *Dünden bugüne Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları.

-
- Resmi Gazete.* (1341, Eylül 6). Musiki muallim mektebi talimatnamesi.
Resmi Gazete. (1928, Teşrinisani 28). Kararnameler.
Resmi Gazete. (1931, Kânunusani 31). Muallim mektepleri talimatnamesi.
Resmi Gazete. (1931, Nisan 8). Musiki Muallim mektebi talimatnamesi.
Resmi Gazete. (1932, Teşrinisani 27). Kararnameler.
Resmi Gazete. (1934, Temmuz 4). Milli musiki ve temsil akademisinin teşkilât kanunu.
Ünal, U. & Birbudak, T. S. (2013). *İstanbul dârulmuallimîni (1848-1924)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
Yücel, H.A. (1994). *Türkiye 'de orta öğretim*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
-